

קצת על אבא

במקום אחר כתבתי על אבא, הריני כסרת משכבו, בתור רב; פה אכתוב על שתי פעמים שחציעו לי רבנות בארץ שבמסופו של דבר לא יצאו לפועל.

אבא ואמא מאד השתוקקו לעלות ארצה. אמא ירשה חיבת הארץ משני הסבים, הן מצד „הצדיק ממושי“ והן מצד הרידב”ש. הצדיק ממושי הרב יעקב משה שלח לירושלים לפני מאה ואחת שנה את בנו ישראל יהונתן, (לאחר מכן רב באורלה וכאיהומן), שנילד לו לעת זקנתו לאחר שש בנות, וזאת כדי לקיים האמור במסכת סופרים פרק י”ח הלכה ח’ על בר מצוה „... וכן היה מנהג טוב בירושלים ... ואח”כ סבלו ומקרבנו לפני כל זקן וזקן ...“ וגם מגרש קנה לו אז. עובדה זו שסבא חגג את הבר מצוה שלו בירושלים גרמה ששינה את שם משפחתו מדירקסור לירושלימסקי – איש ירושלים. הרידב”ש התפטר מהיות רב ברוסיה ובארה”כ ובא להשתקע בצפת. הוא מאד בקש שאמא – נכדתו הבכירה – תבוא אליו ותגור אתו בצפת. אמא כבר התכוננה לדרך, אבל מחמת חוליו של סבא הרב ישי לא נסעה, ובמקומה נסעה הנכדה השני¹ (בת דודה של אמא) הרבנית וורנר ז”ל. והנדוניא שאבא קבל בעת חתונתו היתה הבטחה שיסעו ארצה ויבנו ביתם על המגרש הנ”ל. כלתה נפשם להיות בארץ חמדה, אולם לא איסתייע מילתא, ואבא קבל משרת רב קודם בסמוליאן, אח”כ בסמולוכישש, ואחרי זה בסלוצק.

בפתח תקוה כיהן כרבח של אם המושבות הרה”ג ר’ ישראל אבא צימרון זצ”ל, וכשרב זה שחל”ה, נתנו אנשי פ”ת את עיניהם באבא, והוא אז בן מ”ב שנה. כשהגיע רמברק המבשר שאבא נבחר לרבח של פתח תקוה, ותהי השמחה בביתו. (בין המברכים גם הרב קוק וצוקללה”ה, ובברכתו מודיע הוא שהרבנות של פ”ת היא הכי טובה ונהדרת בארץ).

לפני מונה קטע מעתון „הארץ“ מיום 19 באפריל שנת 1928 (תרפ”ח) ושם בחידושות מפתח תקוה רשום:

„רב חדש לפתח תקוה. בישיבת ועד המישיבה, בצרף, „ועדת הרבנות“, נבחר בליל ראשון הרה”ג ר’ יחזקאל אברמסקי מסלוצק לרב בפתח תקוה, במקומו של הרב צימרון ז”ל.

הרב אברמסקי נתפרסם עוד בילדותו, בלמדו בישיבת טלז, בשם „העילוי ממוס”ו. בהיותו צעיר כבן עשרים ושבע נתמנה לרב בסמולביץ, במקומו של הרה”ג אברהם דוב שפירא שנתמנה אז לרב בקובנה.

בשנת תרפ”ג כשהרה”ג ר’ איסר זלמן מלצר עזב את הרבנות בסלוצק, נתמנה הרב אברמסקי לממלא מקומו.

הרב אברמסקי הוא גדול בתורה, הוא חיבר ספר על התוספתא שנתפרסם לפני שנתיים ונתקבל בחיבה על ידי גדולי התורה וחכמי ישראל בהרבה ארצות. אך מלבד גדולתו הרבה בתורה הוא גם עסקן צבורי, מסיר לעניני קהלתו ועניני כלל ישראל, וכן הוא דרשן מצוי.

במושבה במוחים, כי רב זה יהא הולם ל„אם המושבות“, וימצא בה את פסוקו. בשם המועצה נשלחה אליו הזמנה טלגרפית, וכן „דרישה“ שתאפשר לו את הכניסה לארץ.

¹הדפסה ברולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

ספר הזכרון > למרן הגר”י אברמסקי זצ”ל >: ספר זכרון (הוצאת מוריה) >> קבצים וכתבי עת, ספרי זכרון ו

מה קרה שאבא לא בא לפתח תקוה? הרופים, שכמובן לא הרשוהו לעזוב את הארץ האדומה — אדומה זה מדרות מרב יהודי — ואף אפרוהו ושלחוהו לארץ נזירה. לבסוף נמנו וגמרו אנשי פתח תקוה שאינם יכולים להיות בלי רב כי עירם נחרבת, והחליטו למנות את הרב"ע ר' ראובן כ"ץ וצ"ל כרבה של פ"ת. לא האמינו שאבא יצא לחרות עולם ויעזוב את ה"בית עבדים" (על פירוש המונח "בית" — ראה ספרו של אבא "ארץ ישראל נחלת עם ישראל" עמוד 23 בהערה 38), ושאלו את הגרד"ע מווילנא וצוקל"צה אם בנסיבות אלו מותר להם למנות רב חדש במקום אבא. ביקש מהם הגרד"ע שיחכו עד תאריך מסוים, ואמנם אבא יצא מרוסיה יומיים לפני אותו תאריך, אבל בינתיים מינו עליהם את הרב כ"ץ שבא לפ"ת לפני שאבא עזב את רוסיה.

מזמן שאבא הגיע ארצה, רק פעם אחת דרכו רגליו בפ"ת, וגם זאת נגר רצונו. בשנת תשי"ט בביקרו הראשון בארץ קבל אבא מברק מראש העיר (הוא גם היה מבין החותמים על כתב הרבנות משנת תרפ"ח) שאבא מוכרח לבוא לפ"ת כי הם מארגנים קבלת פנים לכבודו. בא אבא לפ"ת והתעכב שעה קלה, ומאז נמנע אבא מלבקר בפ"ת — שלא יאמרו שעדיין לא השלים עם העובדה שאינו רבם. והפעם השניה שהונשה לאבא רבנות בארץ ולא יצא לפועל. המרא דארעא הכהן הגדול מאחיו הרב קוק וצ"ל נפטר בירושלים בשנת תרצ"ה, ואבא קיבל מכתב מיושב ראש "הועד הלאומי" (לאחר מכן נשיא המדינה) ובו בקשה שאבא יפכים להציג את מועמדתו למשרת רבה הראשי של א"י. כמובן שאבא הבריק שהוא שמח להיות מועמד למשרה הרמה הזאת. רוב עתוני הארץ הארץ פרסמו שאבא מועמד לרבנות הראשית, ושוב פעם תאור מאבא וספריו.

(אגב, לאחר פטירתו של הרב קוק, ערכה הקהילה בלונדון הספר לכבודו; והרי הרב קוק רבה של קהלת "מחזיקי הדת" בלונדון היה — אחריו כיהן שם אבא — ואבא נתכבד להספידו. ואלו דברי ההספד: הנמרא בספידה את יהושע, אולם לא הספידוהו בתור תלמיד נאמן של משה ויורש מקומו, לא הספידו את יהושע שהיה מנהיג ישראל, לא הספידוהו שהיה אלוף מצליח במלחמותיו לכבוש ארץ ישראל, ואף לא הספידוהו שהיה לן בעומקה של חלכה. אלא אומרת הנמרא, "יהושע אוהב ישראל היה" ובמה מתבטאת אהבתו? "תיקן להם דרכים", והמשיך אבא ואמר שהרב קוק תיקן לפנינו דרכים בהראותו הדרך לא"י. אח"כ המשיך אבא שרוד המלך קונן, "את הקינה הזאת על שאול ועל יהונתן בנו ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר". רב צריך אמנם ללחום מלחמתה של תורה, הנור חרבך על ירך, אבל אם היא כתובה על ספר הישר? איך אפשר שעדיין הנפש כמו חרב קוק, "ספר הישר" ילחום בקשתו? זה רק אפשר אצל יהונתן ללמד בני יהודה... על ספר הישר).

ומה קרה שבדרך תודש לאחר שאבא הבריק שהוא שמח להציג את המועמדות שלו לרבה הראשי של ארץ ישראל, חזר בו אבא וביקש שיציאו את שמו מבין המועמדים? וכל המכתבים שאבא קיבל המביעים שמחה על שנענה לקבל עליו משרה זו (רבים כבר התנחנו כאילו אבא כבר מוכתר בכתר הרבנות) לא הועילו לשנות את החלטתו המופית. שני גורמים לדבר. הראשון, דיון של פיקוח נפש. כשאבא עזב את רוסיה בתודש חשוון תרצ"ב, ואמא ושני הבנים הצעירים עזבו בתודש אדר באותה שנה, נשארו שני הבנים הגדולים ברוסיה. בדבר אחר מצא אבא את אנשי הג.פ.א. לצדיקים. אם יש להם להגיד איזה דבר, אומרים אותו בשפה ברורה וחד משמעית, ולא בשפת חלקות של דיפלומטיה וערמוניות, אומרים מה שיש להם לאמור בצורה כזו שלא צריכים לשום פשט או פירוש. ובכן כשאבא יצאה מרוסיה אמרו לה אנשי הג.פ.א. שלשני הבנים הגדולים לא יתנו לעזוב את רוסיה ויהיו כמשכונן שאבא לא יוציא עליהם לעז וגם לא ידבר אודותם. (אפשר למלא ספר שלם בסיפור חניפים עד שיצאו משם בשנת תרצ"ז). ידעו אבא ואמא שבלונדון יהיה אפשר להשיג "פרומקציה" מאיש המקובל על הרופים כדי לבקש על שני הבנים שישוחררו. ובאמת כך היה. הגיעו עד איש רם מעלה בממשלה